

Arbetsmarknadsdepartementet

Arbetslivsenheten

Remissammanställning av betänkandet Medlingsinstitut och lönestatistik (SOU 1997:164)

- *Inledning*

Bakgrunden till utredningen om Medlingsinstitut och lönestatistik är att Sverige har haft högre löneökningar än våra viktigaste konkurrentländer under de senaste decennierna. Dock har inte reallöneökningarna varit speciellt stora medan arbetslösheten har ökat markant. Det man vill eftersträva är att lönebildningen ska möjliggöra en sänkning av arbetslösheten samtidigt som inflationen hålls på en låg nivå. I delbetänkandet anges flera olika faktorer som förklarar utvecklingen i Sverige.

Utredningens uppdrag har varit att arbeta fram ett förslag för ett förstärkt förlikningsmannainstitut som ska ges ökade befogenheter och resurser och samtidigt ges ökade möjligheter att kontinuerligt följa utvecklingen av kollektivavtalen på arbetsmarknaden. Utredningens förslag skickades ut till 38 remissinstanser varav 36 har inkommit med yttranden.

Sammanfattning av inkomna remissvar

Medlingsinstitutet

Generellt kan sägas att i stort sett alla remissinstanser ställer sig avvaktande till förslagen eftersom medlarnas befogenheter presenteras först i slutbetänkandet. Främst gäller detta huruvida ett nytt medlingsinstitut skall inrättas, dess uppgifter och hur organisationen skall vara uppbyggd. De flesta vill avge slutlig ståndpunkt beträffande dessa frågor först när slutbetänkandet remissbehandlas. Ska ändå något sägas så verkar fler positivt än negativa inställda till ett Medlingsinstitut. Det finns dock inget mönster att arbetstagarorganisationerna skulle vara mer positiva än arbetsgivarorganisationerna. Många remissinstanser håller med om att lönebildningen inte fungerat tillfredsställande i Sverige och anser att något måste göras för att förbättra denna. Att ge uppgiften att främja

lönebildningen till en myndighet utan att närmare precisera uttrycket fastnar många vid. Det finns en rädsla, särskilt bland arbetstagarorganisationerna, för att de funktioner som Medlingsinstitutet föreslås få innebär ett steg mot statlig löne- eller inkomstpolitik. Därför föreslår en del remissinstanser att det är medlingsfunktionen som bör stärkas. Expertråden är arbetsgivarna mer negativa till än arbetstagarna. Något mönster i motiveringarna finns dock inte.

Lönestatistik

När det gäller lönestatistiken lämnar de flesta remissinstanser synpunkter. Remissinstanserna är splittrade till var ansvaret bör ligga. 7 tillstyrker förslaget (Medlingsinstitutet), 6 anser att statistikansvaret bör ligga kvar på SCB, 2 föreslår Konjunkturinstitutet och 3 föreslår ”annan” myndighet än Medlingsinstitutet. Övriga kommenterar inte förslaget. Arbetstagarorganisationerna är mer positiva än arbetsgivarorganisationerna till att ansvaret läggs på Medlingsinstitutet.

Alla arbetstagarorganisationer är positivt inställda till förslagen som rör lönestatistik. I stort sett alla arbetstagarorganisationer nämner speciellt redovisning efter avtalsområde som en förbättring. SACO och TCO skriver dock i sitt gemensamma remissvar att tvingande regler inte bör användas.

Arbetsgivarorganisationerna är kritiska till en utökning av lönestatistiken. Som skäl anges att de tycker att den statistik som idag finns är tillräcklig. Några motsätter sig också speciellt att Medlingsinstitutet ska kunna kräva in statistik för analysändamål. Viss rädsla kan också skönjas för en eventuell lagstiftning på området.

Övergripande synpunkter

- *Inget yttrande*

Försäkringsanställdas förbund inom LO, **Arbetsdomstolen** och **Umeå universitet** har inga synpunkter.

Riksbanken och **Uppsala universitet** har inte inkommit med något remissvar.

- *Om utredningen i allmänhet*

Flera av remissinstanserna har synpunkter på begreppet ”väl fungerande lönebildning”.

Arbetsgivarverket (AGV) tycker att ”fungerande lönebildning” är ett för mångtydigt begrepp och frågar sig ur vilken aspekt det ska ses; ur stabilitets-, effektivitets- eller fördelningsaspekten. De tycker emellertid att det är

uppenbart att det är frågan om stabilitetsaspekten, dvs lönebildningens förmåga att förena låg arbetslöshet och ekonomisk tillväxt med låg inflation. Arbetsgivarverket har också synpunkter på tillägget till 46 § MBL som de tycker bör formuleras enligt följande (eller annan formulering med samma innebörd): ”samt för att främja en lönebildning förenlig med prisstabilitet”.

Landsorganisationen (LO) påpekar att risken finns att begreppet ”en väl fungerande lönebildning” får en alltför ekonomisk tolkning och att problemet med en förhandlingsprocess som ger avtal med hög legitimitet därför måste beaktas betydligt mer i det fortsatta arbetet. **Tidningsutgivarna, Statens Förlikningsmannaexpedition, Svenska Kommunförbundet och Sveriges Arbetsgivarförening (SAF)** tycker inte att innebörden i begreppet ”främja en väl fungerande lönebildning” framkommer i betänkandet.

Statens Förlikningsmannaexpedition tycker att det är olämpligt att formuleringen har införts i den föreslagna lagändringen av 46 § MBL då denna bestämmelse blir svår att tillämpa. Dessutom påpekar de den bristande överensstämmelsen mellan förslaget till ändring av 46 § MBL och 2 § i förslaget till förordning med instruktion för Medlingsinstitutet. I MBL används uttrycket medlare (”att medlaren ---- ska verka för att part uppskjuter eller inställer stridsåtgärd) medan i förslaget till förordningen uttrycket Medlingsinstitutet används.

Sveriges Verkstadsindustrier (VI) anser att begreppet är för allmänt hållet för att kunna vägleda den praktiska tillämpningen av det.

Riksrevisionsverket (RRV), Tidningsutgivarna, Statskontoret och Statens Förlikningsmannaexpedition anser att förslagen inte är tillräckligt motiverade.

Statskontoret förutsätter att utredningen bättre motiverar, preciserar och analyserar förslagen om ett nytt medlingsinstitut och mer detaljerad lönestatistik i sitt slutbetänkande.

Statens Förlikningsmannaexpedition tycker att utredningen ofta åberopar direktiven som skäl för sina förslag. De menar också att ett sådant här förslag brukar föranledas av en ingående redovisning och analys av existerande organisation och dess verksamhet vilket endast görs kortfattat i delbetänkandet.

Arbetsgivaralliansen tycker även de att en mer omfattande analys borde ha redovisats men är positiva till att myndigheten inrättas.

SAF anser att betänkandet inte innehåller någon analys av hur de föreslagna åtgärderna skulle kunna leda till en bättre fungerande lönebildning.

VI, Diskrimineringsombudsmannen (DO) och Statens

Förlikningsmannaexpedition föreslår områden de vill att betänkandet skall behandla.

VI vill att slutbetänkandet ska ta upp hur en decentraliserad lönebildning ska kunna utvecklas samt hur fackliga strukturer och tänkesätt försvårar en

önskvärd modernisering av arbetsvillkor till gagn för konkurrenskraft och tillväxt.

DO finner det anmärkningsvärt att utredningen inte har berört etniska aspekter i betänkandet för att förebygga etnisk diskriminering på löneområdet.

Statens förlikningsmannarexpedition tycker att utredningen inte tagit upp den genomgripande förändring som ägt rum i medlingsarbetet under 1990-talet. I deras remissvar finns en beskrivning av utvecklingen som bl.a. visar hur medlarna i samverkan med parterna har kunnat föra in samhällsekonomiska aspekter i förhandlingarna och därmed kunnat medverka till att främja en väl fungerande lönebildning.

Byggnadsarbetarförbundet inom LO tycker att upplägget av arbetet står väl i samklang med utredningsdirektivet.

- *Utredningens grundsyn*

AGV, LO, Handelsanställdas förbund (Handels), **Landstingsförbundet** och **VI** delar utredningens uppfattning att lönebildningen i Sverige inte har fungerat tillfredsställande.

Svenska akademikers centralorganisation- statliga sektorn (SACO-S) delar inte utredningens uppfattning om varför vi har haft brister i lönebildningen. De tror hellre att den ekonomiska politiken och skattepolitiken som förts i kombination med den låga produktionsutvecklingen är orsaken.

Svenska kommunalarbetarförbundet (SKAF), **Arbetsmarknadsstyrelsen** och **VI** anser att lönebildningen behöver reformeras för att kampen mot arbetslösheten ska få någon framgång.

VI delar inte utredningens problembeskrivning och utgångspunkter för lösningarna, enligt dem bör lönebildningen vara differentierad och flexibel och ske på företagsnivå.

Arbetslivsinstitutet (ALI) delar utredningens bedömning beträffande att en sund lönebildning måste ligga i nivå med omvärlden.

AGV är ense med utredningen om behovet av en förstärkt medlarfunktion men är inte berett att ta ställning till hur detta ska lösas.

SAF menar att ändringar av konfliktregler är av helt avgörande betydelse för möjligheten att uppnå en väl fungerande lönebildning.

Tidningsutgivarna anser inte att ett medlingsinstitut med kraftigt ökade resurser men utan ökade befogenheter har större möjlighet än nuvarande förlikningsorganisation att lösa intressefrågor. De menar att en större tröghet i konfliktreglerna är effektivare och skulle gagna den lönebildning som eftersträvas.

AGV påpekar att förändringar som görs i statens stöd till förhandlings- och kollektivavtalssystem inte får leda till att parternas ansvar för träffade avtal urholkas.

Medlingsinstitutet

- *Medlingsinstitutet*

Utredningens förslag: En myndighet med namnet Medlingsinstitutet bör inrättas den 1 januari 1999. I samband därmed bör Statens förlikningsmannarexpedition avvecklas. Samtidigt bör förordningen (1976:826) om medling i arbetstvister upphävas.

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, Arbetsgivaralliansen, Handels, ALI, Kooperationens Förhandlingsorganisation (KFO), Svenska kommunförbundet och **AGV** har inget att erinra mot att Medlingsinstitutet inrättas.

AGV tror att större stabilitet i den statliga medlingsverksamheten därmed säkerställs. De vill dock att man skall vänta med inrättandet till efter 1999.

Enligt **Svenska kommunförbundet** kommer parterna även fortsättningsvis att behöva hjälp med medling och är därför positivt inställd till Medlingsinstitutet, de tycker dock att ett eventuellt medlingsinstitut inte ska inrättas förrän den 1 januari 2000.

ALI tror att en förstärkt förlikningsmannafunktion med de huvuduppgifter som föreslås i utredningen kan spela en positiv roll för att hålla nere de nominella löneökningarna i Sverige.

Handels delar uppfattningen att lönebildningen i Sverige inte fungerat på ett tillfredsställande sätt och tycker därför att det är värt att pröva Medlingsinstitutet istället för dagens förlikningsmannarexpedition.

VI och LO är i stort sett positiva till förslaget att inrätta Medlingsinstitutet.

VI tycker det är fel att institutet skall ägna sig åt utredningsarbete.

LO påpekar att befogenheterna inte är fastställda.

Facket för Service och Kommunikation (SEKO) är tveksamma men vill vänta tills uppgifter, befogenheter och organisation är klargjorda i slutbetänkandet. De anser dessutom att man bör avvakta inrättandet av ett eventuellt medlingsinstitut till år 2000.

Bankinstitutens arbetsgivareorganisation (BAO) är för en förstärkning av förlikningsmannainstitutet men kommenterar inte Medlingsinstitutet i sig.

RRV anser att ett sätt att förbättra lönebildningen kan vara ett förstärkt medlingsinstitut men menar att en annan väg kan vara reformer och avregleringar av trygghetssystemen, utredningen borde ha diskuterat fördelar och nackdelar med dessa båda alternativ.

Statens Förlikningsmannaexpedition, SAF, Svenska akademikers centralorganisation (SACO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Stockholms Tingsrätt och Tidningsutgivarna avvisar förslaget om ett nytt förstärkt medlingsinstitut.

SACO och **TCO** anger som skäl att uppgifter och syften med verksamheten inte är tillräckligt utredda. De är öppna för diskussion kring olika metoder att förbättra förutsättningarna för en balanserad lönebildning, men en sådan diskussion bör föras mellan likvärdiga avtalslutande parter, inte via statsmakten.

I betänkandet sägs det man skulle kunna inrätta det nya Medlingsinstitutet redan den 1 juli 1998 så att institutet kan spela en aktiv roll i avtalsförhandlingar fr o m hösten 1998. Denna roll är, enligt **Statens Förlikningsmannaexpedition**, dock oklar till dess slutbetänkandet kommer. Att avveckla den nuvarande medlingsinstitutionen utan att dessa frågor har klarlagts förefaller äventyrligt.

Landstingsförbundet, JämO, Arbetsmarknadsstyrelsen, Facken inom industrin och Statskontoret anser att man bör vänta med att besluta om ett nytt statligt medlingsinstitut till dess att slutbetänkandet har remissbehandlats. **SACO-S** anser att myndigheten kan inrättas men den får inte ges någon annan uppgift än att medla mellan parterna.

Länsstyrelsen i Stockholms län har i sig inget att erinra mot ett förstärkt förlikningsmannainstitut, men kan inte bedöma om ett nytt medlingsinstitut är det bästa alternativet eller om man istället bör förstärka den idag befintliga förlikningsmannaexpeditionen.

DO, Socialvetenskapliga forskningsrådet och Statistiska centralbyrån (SCB) tar inte ställning till inrättandet av Medlingsinstitutet.

- *Ledning*

Utredningens förslag: Medlingsinstitutet bör ledas av en ämbetsmannastyrelse med fem ledamöter och med institutets chef som ordförande. Samtliga ledamöter och institutets chef bör utses av regeringen. Institutets chef bör få titeln riksmedlare.

VI och **SEKO** anser att Medlingsinstitutet bör ledas av en ämbetsmannastyrelse.

VI anser att mandattiden bör vara lång.

Arbetsgivaralliansen tycker att myndigheten bör ledas av en partssammansatt styrelse.

ALI tror att den föreslagna ämbetsmannastyrelsen kan fungera bra i ett förlikningsmannainstitut med små befogenheter. I det fall institutet skulle få mera vittgående befogenheter tror de att en partssammansatt styrelse skulle passa bättre.

Handels förordar att Medlingsinstitutet ska ledas av tre personer med lika befogenheter som alla utses till riksmedlare.

SKAF och **LO** anser att de tre medlarna ska vara jämbördiga men att en av dem ska utses till chef.

SKAF påpekar att chefen skall ha ämbetsmannabakgrund.

- *Uppgifter*

Utredningens förslag: Medlingsinstitutets verksamhet bör bestå av två huvuduppgifter. Den ena är att verka för en väl fungerande lönebildning och den andra är att medla i arbetstvister.

Följande remissinstanserna påpekar att risken finns att ett nytt medlingsinstitut ges funktioner som innebär statlig löne- eller inkomstpolitik.

OFR menar att den ordning som föreslås innebär att statsmakterna tar över arbetsmarknadens parter ansvar och befogenheter. I längden leder denna förskjutning till att den fria förhandlingsrätten urholkas. De avvisar därmed förslaget om att ge det nya medlingsinstitutet uppgiften att främja en väl fungerande lönebildning.

SKAF tycker att Medlingsinstitutets främsta uppgift inom lönebildning bör vara informationsspridning.

SEKO ställer sig tvekan till att Medlingsinstitutet ska få utökade befogenheter.

Handels och **BAO** tillstyrker att Medlingsinstitutet ska verka för en väl fungerande lönebildning.

SACO-S är rädda för att sammanblandning av det politiska ansvaret och partsansvaret.

Tidningsutgivarna, SACO och **TCO** tycker att de föreslagna uppgifter som Medlingsinstitutet ska ha är svårförenliga.

Landstingsförbundet menar att den nya uppgiften som Medlingsinstitutet tillförs medför att avtal som kommer att träffas via Medlingsinstitutet måste ligga på en för samhället acceptabel nivå. Detta innebär samtidigt en risk att Medlingsinstitutet får en alltför stark ställning. Det är alltså ytterst viktigt att göra rätt avgränsning mellan Medlingsinstitutet respektive parternas olika roller och uppgifter. **Statskontoret** varnar för att Medlingsinstitutet riskerar att bli en tredje part i avtalsförhandlingarna.

Statskontoret, BAO, JämO, RRV, Arbetsmarknadsstyrelsen, ALI, LO, SAF, SACO, TCO, Svenska kommunförbundet och

Byggnadsarbetarförbundet anser Medlingsinstitutets uppgifter och behörighet inte framförs i betänkandet och bör därför preciseras i slutbetänkandet.

Statens Förlikningsmannaexpedition påpekar också att betänkandet inte klargör hur Medlingsinstitutet ska fullgöra sina huvuduppgifter.

SEKO, Länsstyrelsen i Stockholm, Landstingsförbundet och **Stockholms Tingsrätt** tycker inte att det går att ta ställning till uppgifterna då de inte är tillräckligt preciserade.

SEKO anser dock att som de är utformade nu så ger de för stora befogenheter till Medlingsinstitutet.

BAO och **VI** hävdar att det är av vikt att Medlingsinstitutet kan handla mer kraftfullt än idag vad det gäller medling i arbetstvister. Konfliktvapnet är idag för enkelt att använda.

BAO och **Institutet för arbetsmarknadspolitisk forskning** tillstyrker förslaget med de två huvuduppgifterna.

SKAF anser att institutets främsta uppgift inom lönebildningen bör vara informationsspridning.

VI, SACO-S och **Arbetsgivaralliansen** motsätter sig att Medlingsinstitutet ska ges andra uppgifter än att medla mellan parterna. **Arbetsgivaralliansen** menar dock att den gör ett bra jobb kommer den så småningom att få förtroende och spela en roll i lönebildningen.

VI avvisar förslaget om att Medlingsinstitutet ska ägna sig åt utredningsarbete då de tycker att det finns risker att detta smittar av sig på medlingsarbetet och ökar likriktningen av löner och arbetsvillkor.

(Se även under avsnittet ”Om utredningen”)

- *Organisation och kompetens*

Utredningens förslag: Medlingsinstitutet bör utöver institutets chef ha två medlare anställda och knyta till sig en grupp externa medlare. Därutöver bör institutet dimensioneras så att det finns möjlighet att ha tio anställda, varav sju personer med kompetens inom områdena samhällsekonomi, lönebildning, avtalsförhandlingar, arbetsrätt, lönestatistik och avtalstolkning samt tre personer för administrativa uppgifter. Institutet bör ha möjligheter att anlita extern expertis för utrednings-, analys- och forskningsuppdrag. Medlingsinstitutet bör inrätta tre råd med experter från arbetsmarknadens parter inom områdena samhällsekonomi, lönestatistik och avtalsförhandlingar.

Statens Förlikningsmannarexpedition, ALI, Länsstyrelsen i Stockholms län, Arbetsmarknadsstyrelsen, Stockholms Tingsrätt, SAF, Facken inom industrin, VI, SACO-S, RRV, LO och OFR anser att det är för tidigt att ta ställning till Medlingsinstitutets organisation, man bör först definiera myndighetens uppgifter och befogenheter. De avvaktar med att uttala sig till slutbetänkandet och påpekar att man inte bör binda upp sig vid organisationen redan nu.

BAO har inga synpunkter på organisationen och kompetensen.

Svenska kommunförbundet och **SKAF** stöder utredningens förslag att tre expertråd bör knytas till institutet.

SEKO anser att expertrådets funktioner närmare bör beskrivas men framhåller samtidigt liksom **LO** att de tre expertråden endast får vara rådgivande och inte ha till uppgift att fatta för myndigheten bindande beslut. **LO** ifrågasätter om inte expertrådet för samhällsekonomi kan knytas till någon annan myndighet t ex Konjunkturinstitutet.

Tidningsutgivarna och **VI** tycker inte att det finns något behov av de tre expertråden.

Tidningsutgivarna anser att uppgifterna kan göras av andra myndigheter.

SAF avvisar förslaget om expertråden.

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering anser att forskarvärlden bör vara representerad i expertråden för samhällsekonomi, avtalsförhandling och lönestatistik.

Jämställdhetsombudsmannen (JämO) tycker att ett nära samarbete mellan ett eventuellt nytt institut och dem är viktigt, t ex vill de ha en representant med i expertrådet för avtalsförhandlingar.

Facken inom industrin ser positivt på inrättandet av expertråd för lönestatistik och avtalsförhandlingar. Men däremot tycker de att det vore direkt olämpligt att inrätta ett expertråd för samhällsekonomi då det ankommer på arbetsmarknadens parter att själva klara ut dessa frågor.

Landstingsförbundet är tveksamma till de tre expertråden då de menar att expertgrupper som har tillsatts på parternas eget initiativ har haft större genomslagskraft än expertorgan som har inrättats av myndigheter. Det som blir avgörande för expertrådets genomslagskraft är institutets befogenheter.

Arbetsgivarverket anser att expertkompetensen som knyts till expertråden ska läggas på Konjunkturinstitutet och därifrån stå till förfogande för Medlingsinstitutet.

LO och **SKAF** tror att det vore bättre om de tre anställda medlarna var jämbördiga som riksmedlare.

AGV ställer sig lite frågande till behovet av tre medlare, tror att det är bättre att förlita sig mer på externa medlare. De ställer sig också frågande till varför medlarna ska utses av regeringen.

Tidningsutgivarna och **Svenska kommunförbundet** vill att möjligheten att ta in externa medlare ska utökas. Det är viktigt att parterna har inflytande över vem eller vilka som ska medla i tvisten.

Statens Förlikningsmannaexpedition tycker att förslaget om heltidsanställda medlare saknar väsentlig motivering. Någon analys av det rådande systemets för och nackdelar görs inte.

Svenska Träindustriarbetarförbundet delar utredningens förslag men menar att Medlingsinstitutet inte får konstrueras så att de frivilligt träffade samarbetsavtalet om industriell utveckling och lönebildning påverkas.

Statskontoret tycker att behovet av heltidsanställda medlare är förknippat med institutets befogenheter som de vill ha preciserade i slutbetänkandet.

KFO tycker att förslagets organisatoriska lösningar verkar väl avvägda med undantag för förslaget att anställa tre medlare, inklusive institutets chef. De har svårt att tro att arbetsuppgifterna kommer att räcka åt så många anställda medlare, de föreslår att de personer som ska arbeta inom funktionen för avtalsförhandlingar och arbetsrätt också kan utnyttjas som medlare.

Lönestatistik

Få av remissinstanserna gör någon skillnad mellan förslagen om lönestatistik, utan uttalar sig generellt. Det har därför varit svårt att lägga in uttalandena under något av förslagen. Därför har vissa kommentarer placerats efter förslagen och vissa lagts efter en ny punkt kallad ”Övrigt om statistik”. Denna punkt innehåller dels ställningstaganden, dels instansernas egna förslag och värderingar.

- *Produktionsansvar och finansiering av lönestatistik m.m.*

Utredningens förslag: Medlingsinstitutet bör bli statistikansvarig myndighet för officiell lönestatistik. Statistiken bör finansieras genom anslaget för Medlingsinstitutet, som i sin tur bör upphandla statistiken efter samråd med Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och efter behandling i expertrådet för lönestatistik. Utredningen bedömer att huvuddelen av den officiella lönestatistiken liksom idag kommer att produceras av Statistiska centralbyrån.

ALI, Handels, LO, KFO och **SKAF** har inga invändningar mot att Medlingsinstitutet blir ansvarig myndighet för all statlig lönestatistik.

Facken inom industrin ser fördelarna med att göra Medlingsinstitutet till statistikansvarig då det blir en tydligare uppdelning i beställare och utförare när det gäller den statliga lönestatistikproduktionen.

ALI stödjer förslaget att Medlingsinstitutet bör vara statistikansvarig myndighet för den officiella lönestatistiken.

Facken inom industrin och **RRV** kan se att det finns skäl till att göra Medlingsinstitutet till statistikansvarig myndighet, men förklarar inte detta närmare.

SACO-S anser inte att en ny myndighet behöver inrättas för att ta hand om lönestatistiken. Detta behöver utredningen analysera mer.

Statens Förlikningsmannaexpedition tycker att de möjligheter som föreligger att utnyttja Konjunkturinstitutet, SCB m fl i samband med medlingsverksamhet är fullt tillräckliga.

Arbetsgivaralliansen, Statens Förlikningsmannaexpedition, Näringslivets Nämnd för Regelgranskning (NNR), Länsstyrelsen i Stockholms län, VI, SAF, SACO, TCO, Socialvetenskapliga forskningsrådet, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, Tidningsutgivarna, SCB och AGV avstyrker alla utredningens förslag om att göra det nya medlingsinstitutet till statistikansvarig myndighet. **Länsstyrelsen i Stockholms län** och **AGV** tycker att Konjunkturinstitutet ska ha statistikansvaret.

NNR, SAF, SACO, TCO, Arbetsgivaralliansen, Socialvetenskapliga forskningsrådet, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering och Tidningsutgivarna anser att SCB även i fortsättningen bör vara ansvarig för den officiella statistiken.

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering tycker dock att medlingsinstitutet bör vara SCB:s lönestatistiska expertråd.

Socialvetenskapliga forskningsrådet anser att ansvaret bör ligga på en myndighet som inte är knuten till någon speciell intressent.

Statskontoret avstår från att ta ställning till ansvaret för lönestatistiken till slutbetänkandet presenteras.

Statens Förlikningsmannaexpedition tycker att de möjligheter som finns idag att utnyttja Konjunktur institutet och SCB är tillräckliga.

SCB tillstyrker utredningens förslag om utökad statistikproduktionen

Statens Förlikningsmannaexpedition anser sig inte kunna uttala sig om statistikproduktionen då de inte vet vilken statistik som är relevant för avtalsförhandlingar. De menar att uppfattningen hos de avtalslutande parterna måste ha stor betydelse i denna fråga.

Konjunkturinstitutet tycker att månadsvisa lönestatistiska produktionen sköts bra idag av SCB.

BAO tror att den statistik som Medlingsinstitutet eventuellt skulle bli ansvarig för kan begränsas jämfört med förslaget då de inte själva t.ex. använder sig av statistik i sitt förhandlingsarbete.

- *Månadsvis lönestatistik*

Utredningens förslag: Den månadsvisa lönestatistiken bör förbättras i tre avseenden: månadsvis statistik även för staten, full täckning av kommun och landstingssektorerna samt bättre redovisning av retroaktiva löneutbetalningar.

Svenska Träindustriarbetarförbundet, SACO, TCO och **SCB** har inget att invända mot förslagen om månadsvis lönestatistik.

SACO och **TCO** efterlyser beräkningar om uppgiftslämnarnas ökade kostnader för de föreslagna förbättringarna.

Svenska Träindustriarbetarförbundet delar dock inte den problembeskrivning som betänkandet tar upp. Förbundet ser denna statistik som ett komplement till en heltäckande avtalsområdesstatistik.

Svenska kommunförbundet anser att den månadsvisa lönestatistiken inte bör ändras i sitt allmänna upplägg då detta skulle leda till alltför stora kostnadsökningar för kommuner. De ser positivt på att öka antalet uppgiftslämnare till samtliga kommuner och landsting men anser att man inte behöver göra en totalundersökning då detta skulle bli alltför kostsamt och generera ett omotiverat stort merarbete samtidigt som skattningarna som idag används håller god kvalitet.

- *Årsvis lönestatistik*

Utredningens förslag: Den årsvisa lönestatistiken, strukturstatistiken, bör utvidgas så att statistik redovisas för ett 50-tal branscher, med fördelning på kön och i förekommande fall arbetare och tjänstemän. Statistiken bör vidare snabbas upp så att den publiceras så tidigt som möjligt året efter det år som statistiken avser.

SACO, TCO och **SCB** tillstyrker förslaget om strukturstatistik. **SCB** pekar dock på två andra skäl för förstärkningen av strukturstatistiken. Dels anser de att ett utökat urval ger högre kvalitet och större möjlighet att redovisa lönestatistiken efter kön vilket medför att statistiken ur jämställdhetssynpunkt kan bli bättre, dels att det underlättar uppbyggnaden av ett yrkesregister.

Facken inom industrin delar utredningens uppfattning att resurser för att förbättra lönestatistiken främst bör läggas på att förbättra strukturstatistiken och tycker det är positivt att utöka totalundersökningen till arbetsställen på ner till 20 anställda. De vill dock hålla fast vid uppdelningen efter avtalsområden då det är detta som är relevant för avtalsändamål.

Svenska kommunförbundet anser att målet att ha årsstatistiken klar i januari/februari är omöjligt om inte mättidpunkten ändras. Vidare tycker de att det skulle vara bra att kunna jämföra kostnaden per arbetstimme mellan och inom alla sektorer.

NNR anser att utredningen borde ha innehållit en kalkyl över ökade uppgiftslämnarkostnader som en så kraftig utökning av lönestatistiken skulle medföra. De avstyrker att strukturstatistiken byggs ut på det sätt som

utredningen förslår, då de anser att den statistik som SCB framställer är tillräcklig för privat sektor.

SAF avvisar förslaget om utbyggnad av lönestatistiken för privata sektorn med hänvisning till att en utökad och mer detaljerad lönestatistik inte behövs i medlingsarbetet.

- *Forskningsdatabasen LINDA*

Utredningens förslag: Forskningsdatabasen LINDA bör kompletteras med individuella lönestatistiska data.

SACO, TCO, Socialvetenskapliga forskningsrådet, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, SCB och **LO** har inget att invända mot utredningsförslaget att LINDA kompletteras med lönestatistiska uppgifter.

- *Övrigt om statistik*

OFR tycker att den partssammansatta statistiken bör användas där sådan finns. Inom den privata arbetsmarknaden saknas dock den här statistiken på många håll. Den offentliga lönestatistiken bör vidareutvecklas och på ett relevant sätt förankras hos parterna. Med vidareutveckling menar de att jämförbarheten mellan olika sektorer ska förbättras exempelvis genom ett mer finmaskigt klassificeringssystem för yrken och yrkesgrupper.

SKAF menar att uppdelningen av statistiken efter avtalsområde är av stort värde, de anser inte att problemen är olösbara. Det bästa vore om statistiken dessutom var partsgemensam. Intresset för avtal om detta är dock begränsat hos arbetsgivarna så förbundet anser att det ska finnas möjlighet till att lagstiftning på området.

LO tycker inte att utredningen har prövat vilka möjligheter det finns att framställa lönestatistik med uppdelning på avtalsområden i enlighet med utredningens direktiv och delar inte utredningens uppfattning att föreslå statistik per näringsgren istället för avtalsområde. Den uppdelning som utredningen förespråkar ger inte den precision som önskas. De praktiska och ekonomiska skälen godtas inte då **LO** anser att de kan bemästras. De anser dessutom att det är av stor betydelse att lönestatistiken blir mer tillgänglig för andra intressenter än den för närvarande är. Fackliga organisationer bör ges tillgång till primärdata vilket skulle ge löntagarnas organisationer samma insyn som arbetsgivarna redan har. Enligt **LO** kan kvaliteten i SCB:s statistik ibland ifrågasättas, t.ex. görs det inte några försök till att förklara oväntat höga/låga förändringstal. Större enhetlighet vad avser statistikperioder, insamlingsmetoder och redovisningsmetoder bör kunna uppnås i den statistik som kommer från parterna.

Byggnadsarbetarförbundet inom **LO** ser behandlingen i betänkandet av lönestatistik som ett tecken på att det tas på allvar. De är dock inte nöjda med

utredningens hänvisning till praktiska svårigheter som förklaring till att frånga indelning efter avtalsområde.

SEKO tycker att även om det är svårt att ta fram statistik efter avtalsområde bör man göra detta även i fortsättningen.

RRV anser att det är viktigt att branschredovisningen så nära som möjligt ansluter till avtalsområden och att indelningen sker i samråd med arbetsmarknadens parter.

BAO tycker att lönestatistik är ett viktigt hjälpmedel i medling. De är dock tveksamma till den utbyggnad av statistiken som SCB föreslår då de själva publicerar statistik för deras avtalsområde och så kommer att göra även i fortsättningen. De anser att de kan förse Medlingsinstitutet med den statistik de eventuellt skulle behöva vid en medlingssituation.

AGV välkomnar ett förtydligande om inskränkningen i en parts skyldighet att tillstålla Medlingsinstitutet lönestatistik. De motsätter sig dock att Medlingsinstitutet ska få statistik till analys, alltså inte endast statistik som hjälp till att uppfylla sin uppgift att medla i arbetstvister. Förhandlingsstatistik på det statliga avtalsområdet bör inte ställas till förfogande för en intressent utanför avtalsområdet om det inte kan påvisas att det uppenbart förbättrar lönebildningen. De finner det oacceptabelt att redovisningsskyldigheten enligt MBL utformas så att olika krav ställs på parterna beroende på avtalsområde. Enligt **Tidningsutgivarna** tillgodoser inte den offentliga statistiken de behov arbetsmarknadens parter har, därför bör inte heller Medlingsinstitutet använda sig av denna statistik. Den lönestatistik som företag och organisationer behöver produceras antingen lokalt eller så används den statistik som arbetsmarknadens parter producerar.

Socialvetenskapliga forskningsrådet tycker att en koppling mellan AKU och löneuppgifter skulle vara av stort värde.

SACO och **TCO** delar utredningens uppfattning att det är av stor vikt att lönestatistiken är partsgemensam och att statistikavtal ingås för att ge statistiken legitimitet men påpekar att tvingande regler inte bör användas. Vad det gäller branschindelningen vill de inte ta ställning i detalj men framför att det är viktigt att uppdelningen sker i samråd med arbetsmarknadens parter.

JämO är rädda för att en eventuell överenskommelse om lönestatistik från parterna inte ska hållas om de blir alltför betungande, då det finns ett starkt motstånd hos många arbetsgivare och arbetsgivarorganisationer mot lönestatistik med höga ambitioner när det gäller variabler, täckning och presentation. De förespråkar att statistiken redovisas efter avtalsområde. Dessutom anser de att det är viktigt att hitta en metod som ger en rättvis bild av arbetstidsförkortning och löneförmånens värde.

VI avvisar förslaget om utökad och mer detaljerad officiell statistik samt förslaget att parterna efter begäran ska vara skyldiga att tillstålla institutet tillgänglig lönestatistik eller andra uppgifter när så fordras för analysändamål. Vidare anser de att en utökning av lönestatistikens roll skulle försvåra

utvecklingen mot individuell och differentierad lönesättning och tycker därför att lönestrukturen bör baseras på kompetens istället för central lönestatistik. **Landstingsförbundet** har inget att säga om innehållet i statistiken eftersom statistikproduktionen och statistiksystem inom landstingssektorn fungerar väl vilket också framhålls i utredningen.

DO instämmer med utredningen om att behovet finns av en förbättrad lönestatistik. De anser att variabler om diskriminering bör föras in i lönestatistiken för att motverka och förebygga etnisk diskriminering. Det är dessutom viktigt att ett eventuellt nytt institut har nära kontakt med DO och att expertkompetens från forskningen på området och att DO anlitas.

Arbetsgivaralliansen kan inte acceptera en situation där arbetsgivare tvingas lämna statistikuppgifter utformade på ett sätt till myndigheten och på ett annat sätt till de centrala parterna. Om ett sådant beslut trots allt tas bör arbetsgivare med färre än 20 anställda undantas från kravet på att lämna lönestatistikunderlag till myndigheten.

Handels hävdar att statistiken måste vara uppdelad på olika avtalsområden och anser att utredningen har överdrivit svårigheterna med att framställa en sådan uppdelad lönestatistik. Löneförmåner och arbetstidsförkortning samt samordning av mättidpunkt är viktigt för att kunna göra jämförelser mellan olika avtalsområden. Att den insamlade statistiken baseras på partsgemensam insamlad statistik är en fördel om den uppnår godtagbar kvalitet. Institutet behöver ges behörighet att kräva in uppgifter från områden där avtal om partsgemensam statistik inte kunnat nås för att få en heltäckande lönestatistik.

Stockholms Tingsrätt ifrågasätter om utredningens förslag att pålägga parterna en skyldighet att efter begäran tillhandahålla Medlingsinstitutet kopior av träffade kollektivavtal är förenligt med Europakonventionen. De tycker att det vore lämpligare att utforma bestämmelsen så den ser parternas medverkan som frivillig, men samtidigt kan man ifrågasätta vilken funktion en sådan bestämmelse skulle få.

SACO-S förordar att partsgemensam statistik tas fram då de anser att det är viktigt att statistiken är accepterad av båda parter inför förhandlingarna.

Statskontoret avstår från att ta ställning till utredningens förslag till efter att huvudbetänkandet presenterats.

Resurser

- *Kostnader och finansiering*

Utredningens förslag: Medlingsinstitutet bör tilldelas ett ramanslag på ca 44 miljoner kr. Ramen för anslagssparande bör uppgå till tio procent av anslaget. Institutet bör ha rätt att avgiftsbelägga aktiviteter om så bedöms lämpligt.

Kostnaden bör delvis finansieras genom att anslaget till

Förlikningsmannaexpeditionen avvecklas och att anslaget till SCB minskas med ett belopp motsvarande kostnaderna för nuvarande produktion av lönestatistik.

De merkostnader som därutöver föreslås bör rymmas inom budgetramarna för utgiftsområdet arbetsmarknad och arbetsmarknadsliv.

Arbetsgivaralliansen avvisar betänkandets förslag om myndighetens resurser. De tycker huvuduppgiften för Medlingsinstitutet ska vara medling och att den viktigaste i medling är att parterna har stort inflytande vad det gäller att välja en medlare.

BAO anser att de förslag de lämnat kan reducera kostnaderna för Medlingsinstitutet.

VI tycker inte att institutet behöver så stora resurser som föreslagits i betänkandet.

Statens Förlikningsmannaexpedition och **SACO-S** och **ALI** anser att man måste behandla kostnader och resurser i samband med uppgifter, befogenheter och organisationen.

Statens Förlikningsmannaexpedition tycker inte att man skall binda upp kostnader innan allt är klarlagt.

RRV anser att det ökade anslaget är berättigat.

Inkomna remissvar på betänkandet Medlingsinstitut och lönestatistik

Stockholms Tingsrätt
 Socialvetenskapliga forskningsrådet
 Statskontoret
 Statistiska centralbyrån
 Riksrevisionsverket
 Konjunkturinstitutet
 Arbetsgivarverket
 Umeå universitet
 Arbetsmarknadsstyrelsen
 Arbetstlivsinstitutet
 Rådet för arbetslivsforskning
 Arbetsdomstolen
 Statens Förlikningsmannaexpedition
 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering
 Jämställdhetsombudsmannen
 Ombudsmannen mot etnisk diskriminering
 Länsstyrelsen i Stockholms län
 Arbetsgivaralliansen
 Svenska arbetsgivarförbundet
 Tidningsutgivarna
 Bankinstitutens arbetsgivareorganisation
 Sveriges Verkstadsindustrier

Svenska Kommunförbundet
Landstingsförbundet
Landsorganisationen i Sverige
Handelsanställdas Förbund
SEKO - Facket för Service och Kommunikation (I LO:s remissvar)
Svenska Kommunalarbetsförbundet
Svenska Metallindustriförbundet (I Facken inom industrins remissvar)
Tjänstemännens Centralorganisation (Gemensamt remissvar med SACO)
Svenska Industritjänstemannaförbundet (I Facken inom industrins remissvar)
Vårdförbundet SHSTF (I Offentliganställdas Förhandlingsråds remissvar)
Offentliganställdas Förhandlingsråd
Sveriges Akademikers Centralorganisation (Gemensamt remissvar med TCO)
SACO-S
Företagens uppgiftslämnardelegation (Bytt namn till Näringslivets nämnd för Regelgranskning)

Remisser har även inkommit på eget initiativ från:

Kooperationens förhandlingsorganisation
Svenska Träindustriarbetareförbundet (I LO:s remissvar)
Försäkringsanställdas förbund (I LO:s remissvar)
Svenska Byggnadsarbetareförbundet (I LO:s remissvar)
Facken inom industrin (Svenska Pappersindustriarbetareförbundet,
Industrifacket, Civilingenjörsförbundet, Svenska Skogsarbetareförbundet,
Svenska